౧౦ అధర సుధారసం

"నేను మీకు పెదవి పూర్తిగా అందిస్తూవుంటే సగం దగ్గరకే కొఱికి వదిలేస్తూ వుంటారేమిటి, మంగళగిరి పానకాలస్వామి వారిలాగు?" అంది విరజాజిమాణిక్యం తన విభునితో. ఒక్కొక్క ఆడదాని శఖాశీతనానికి, చమత్కారానికీ అంతూ పొంతూ వుండదు. అందులోనూ సర్వసామాన్యంగా ఆడవాళ్ళకు వచ్చిన దేవుళ్ళను గురించిన కథలూ, గాధలూ, మగవాళ్ళకు రానేరావు.

విభుడు, వెంటనే "మంగళగిరి పానకాలు! వాడెవడు?" అని అడిగాడు. కొంచెమెడమై విరజాజి మాణిక్యం ఇలా చెబుతూవుంది. "చూడండి! మీరేమనుకుంటూ వున్నారో? భూమ్మీదవుండే మగవాళ్ళు మీరొక్కరే అనుకుంటూ వున్నారేమో? కారుసుమండీ! చాలామంది మగవాళ్ళున్నారు. అందులో పానకాలు వొకడు" అంది. విభుడు— "ఓసి పెంకెఘటమా! ఆ సంగతి నాకు తెలియదనా?" అన్నాడు కొంచం ముఖం గంటు చేసుకుని.

ఇఖంతకంటె పాకం ముదిరితే బాగుండదని ఆ కొంటెపడుచు చిరునవ్వు నవ్వి "ఇలా చూడండి? మీరు నిజంగా మంగళగిరి పానకాల స్వామివార్నే ఎఱుగరూ? వార్నెప్పుడూ చూణ్నేలేదూ? ఎందుకొచ్చిన చదువులండీ మీ మగాళ్ళవి! ఎందుకొచ్చిన పోకిళ్ళండీ మీవి! మంగళగిరి స్వామివారివంటి దేవు డీ జగత్తులో లేరనుకోండి" అంది, గొంతెత్తి

వాత్తి చెప్పే వొకానొక మత్త కాసిని యొక్క యుపన్యాస ధోరణిగా. విభుడు "కాస్తంత చోటియ్యి! మంచమంతా నీవే ఆవరించుకుంటూ వున్నావు" అని భార్యను జరిపి "నీవు అన్న మనిషి దేవుట్టే! ఆ ముక్క ముందుగానె అఘోరిస్తేం? నీ సొమ్మేంపోయింది?" అన్నాడు. "ఏమో సుమండీ! నాకు దేవుడు వేఱుగాను, మనిషి వేఱుగాను దోచదుసుమండీ! మొగుణ్ణి దేవునిగా చూచుకోమని శాస్త్రిలు ఘోషిస్తూ వుండడం వి టూ మనిషికీ దేవునికీ తారతమ్యం కనిపెట్టడం ఏలాగండీ?" అంది మాణిక్యం. పోనీలే నీరీతినేచెప్పు దేవుడై తేం మనిషవితేం, పని నడవాలి" అన్నాడు విభుడు.

మాణిక్యం చెప్పదొడగింది తన మంగళగిరి యాత్రను గురించిన దైన ఒకానొక వినోదం.

"నేనప్పటికి చాలా చిన్న పిల్లను. చాలా చాలా చిన్న పిల్లను. అమ్మ ఒడిలోనుంచి నాన్న వొళ్ళోకి నాన్న వొడిలోనుంచి అమ్మ వొళ్ళోకి మారాంపెట్టి పాకులాడే నా రోజులవి. రోజులనవలసినవి కావు అవి రోజాపుష్పాలు అని అనవలసినదిగాని. చూడండీ! అప్పుడు చింతా, చీకూ! ఆడసంతా! మగసంతా! అదుండీ, ఇదిలేదూ! మొగుణ్ణి సంతోషపెట్టామా లేదా? ఇలాంటి పెద్దదిగాక అడ్డ దిడ్డంగా అల్లుకుపొయ్యే వల్లీమతల్లులేవీ లేని తియ్యని కాలం అది. అసలు నిజంగా కూడా నాకు తీపిఅంటే ఆరోజులలో బహు యిష్టంగా మహా యిష్టంగా తినేదాన్నిట కూడాను. మిఠాయివుండ ఇలాచేతికిస్తే ఒకళ్ళను చితపనియ్యక పోవడమేకాదు గద నేనుకూడా విదుపుకునేదాన్ని కాదుట. ఆపాళంగా నోరట్టినాసరే నోరట్టకపోయినాసరే ఏలాగో వోలాగు తినేసే దాన్నిట! అటువంటి నన్ను మానాన్నా మాఅమ్మా తమతోకూడా ప్రయాణంచేసి; ప్రయాణం చేయడం అంటే ఏమిటో తెలుసునా మీకు?

బొట్టెట్టి, కాటుకెట్టి, పెళ్ళాడే బొమ్మలాగు తయారు చేయడమన్న మాట. ప్రయాణంచేసి "పానకాలస్వామి దగ్గఱకెడుతున్నామేవ్ ?" అని మా అమ్మనన్ను బులిపిస్తూవుంటే మానాన్న బండి తీసుకురాగా, బండీఎక్కాం, వింటున్నారా ? నిదరోతున్నారా ? బండీ ఎక్కాం, బండిదిగాం, బండి దిగాం, రైలుఎక్కాం, రైలుఎక్కాం, రైలూదిగాం, రైలూ దిగాం, నడిచీవెళ్ళాం, నడిచీవెళ్ళాం, కొండా ఎక్కాం !—ఏకొండో అప్పుడు నాకు తెలియలేదు గాని ఈతరువాత మంగళగిరి కొండ అని బోధకు వచ్చింది. అప్పుడల్లా తెలిసింది గుడి వున్నకొండఅనే.

గుడి అంత ఎత్తయిన గుడి కాదు లెండి ! మా అమ్మ నన్ను దింపి "ఎక్కమ్మా నీఅంతట నీవు" అంటే నాలుగుమెట్లు నాఅంతట నేనే ఎక్కేశాను. ఇంకా ఎక్కగలనే అంటే మా అమ్మ "ఇప్పట్నుంచి ఎందుకు తల్లి నీకీకష్టం నేనున్నానుగా !" అని నన్ను నడుమునేసుకు గబ గబా కొండపైకి తాను నడిచింది. మా నాన్న బస్తా సంచీ అతడూ వెనకబడి ఓ నిమిషం అటూ ఇటూగా మమ్మల్ని కలుసుకున్నాడు. బస్తా సంచీ ఏమిటి అనుకుంటున్నారు ? బెల్లం ! సంచీనిండా బెల్లమే ! పోల్నాటిసరుకో ! అసలైన ఆస్కా చక్కీవో కూడాను ఆమాట కొస్తే !

"ఎందుకునాన్నా ఇంతబెల్లం ? ఎందుకునాన్నా ఇంత బెల్లం?" అని అడిగాను, బస్తామూతి విప్పి పైకితీసి నన్ను తిననివ్వకుండా తాను దాన్ని ముక్కముక్కలుగా చితక్కొడుతూ బిందెలో పడేస్తూవుంటే. "పానకం చేస్తారే" అంది మా అమ్మ. "పానకానికి నీళ్ళో ?" అన్నాను. "అన్నీ వస్తాయి తొందఱపడకమ్మా !" అన్నాడు అక్కడున్న అర్చకుడు. బెల్లం ముక్క చూచినప్పట్నుంచి నాకూరికే నోరూరి పోయింది తొత్త అయినా ముక్కకంటె పానకం గడగడా తాగెయ్యవచ్చుననో ఏమో, తొత్త బుట్టిన ఉబలాటం మళ్ళా వెనక్కి పోయింది.

941
శ్రీకాకుళం

ఆలా నేను నాలో క్షోభపడుతూనే వున్నాను "స్వామి వారు సగం పానకంత్రాగి బొళుక్కుమన్నారు ! సగం పానకంవదిలేశారు ! చూచావుటే ! అని మా అమ్మతో మా నాన్న ఊ ఇదవడం మొదలెట్టాడు. మా అమ్మనివ్వెరపోతూ "ఏమి మహత్తు ! ఏమి మహత్తు" అని లెంపలేసుకొని సాష్టాంగపడి పోయింది. బిందెలో మిగిలివున్న సగం పానకం తొంగిచూడ్డం పనిలో నిమగ్ననై పోయివున్నానేన్నను. "సగానికి సగం అప్పుడే అయిపోయిందిటే? అమ్మా !" అని అడిగాను. అమ్మలేచి నిలబడుతూ "అలా అనకూడదమ్మా ! స్వామివారు సగం ఆరగించి సగం మన కట్టేపెట్టారు. భక్తవత్సలుడు !" అని అంది. అంతట మా నాన్న మా అమ్మ దగ్గరకు వచ్చి చెవిలో ఊదినట్టు ఇలా అనసాగాడు. "చూశావుటే ! మనం మరి పోస్తామన్నా అక్కర్లేదన్నట్టు బొళుక్కుమన్నాడు" అన్నాడు. పోస్తాను అంటే అక్కర్లేదనడం నా ప్రకృతిలో అప్పటికీ లేదు ఇప్పటికీ లేదు. అందుచేత మా నాన్న మా అమ్మతో ఆ మాట అంటూవుంటే వాళ్ళిద్దఱికేసిచూసి "వీళ్లేం వెర్రివాళ్ళా?" అని తలపోశాను.

అర్చకుడంతలో మా చెంతకు వచ్చి నీళ్ళూ, పూవులూ, దళం, ఫలం, తీర్థం, శఠకోపం, అన్నీయిచ్చి వెళ్ళవచ్చునన్నాడు.

వెళ్ళవచ్చునంటే మా అమ్మా మా నాన్నా మళ్లి మొగంపట్టి "వెడదాం ! రా ! అమ్మా ?" అన్నారు నన్ను. నేను బిక్కమొగం వేసుకొని గుళ్ళో నేల జతికిల బడ్డాను. మా అమ్మ "చీమలే ! చీమలు కుడతాయే!" అంది. అంటె మా నాన్న ఇటూ అటూ చూచి— "ఒసేవ్ ఇక్కడ చీమల్లేవు ! చిత్రమే ! ఇంత బెల్లపునీరు ఇలా ఆఱి అంటుకుపోయినా ఈ రాళ్ళమీద ఒక్క చీమా లేదు. చిత్రంగావుంది" అన్నాడు. నేనా మాటతో క్రిందపడి ఆ రాళ్ళమీద బోర్లాపడి దొర్లడం ప్రారం

ఖించాను పెద్ద ఏడుపుతో — "ఎందుకే" అన్నారు మా నాన్నా అమ్మా. ఎందుకో నాకు తెలిస్తేగా? చెప్పడానికి; ఉత్తమంకుపట్టు! ఇప్పుడు మనం చూడ్డంలేదు పిల్లలు తినే మంకుపట్టు పట్టడం! ఆలాంటి మంకుపట్టెపట్టాను. ఆపాళంగా మానాన్నా మా అమ్మా నా చెరోరెక్కా దొగరబుచ్చుకొని కిందకు దించేశారు. వాళ్లు నాతో పాటు కొండ దిగుతూ, నేను కాళ్లల్లల్లాడిస్తూ "దిగనేవ్! దిగను!" అని అన్నాగానీ దించేశారు.

కొండకింద ఆ సమయానికి గుడ్డపరుచు కూర్చున్న వో బైరాగి "చూడండీ! ఈ అమ్మాయికి ఏలాంటి మొగుణ్ని తీసుకొచ్చి పెళ్ళి చేస్తారో! మంచి ఘట్టి మొగుణ్ని పెళ్ళి చెయ్యాలి! ఆషామాషీ వాణ్ని చేశారా అంటే వాణ్ని బతకనివ్వదు" అన్నాడు. అసలు మొగుడంటే అర్థంకాని కూచిని నాకు ఘట్టిమొగుడు అంటే ఏమిటి బోధపడి ఏడుస్తుంది చెప్పండి! కొండ మీ దాదాకా బెల్లంకొట్టిన రాయి కంటె ఘట్టి వస్తువు నాకు మనసుకు తట్టలేదు. బైరాగి అంతఆలా అన్నాగాని; మాట్లాడరేం? ఇంతగా నాచేత ఏకరువు పెట్టించి మాట్లాడరేం?" అంది మిక్కిలి చలాకీగా!

విభుడు నిశ్చేష్టుడై భార్యా మాణిక్యాన్ని చూస్తూ అన్నాడు "ఇంత ఉద్రేకం నీలోవుంది అని ఎన్నడూ నేను అనుకోలేదు" అని. అంటే ప్రియురాలు ప్రియుణ్ణి మనసుకొద్ది కావులించుకొంటూ "చూడండీ! ఈ నా ఉద్రేకం అంతా మీదగ్గరే! మరోచోట సున్నసుమండీ! అయినా ఒకటి వుంది. మంగళగిరి వెళ్లినప్పట్నుంచి నా ఉద్రేకం సగం చచ్చింది" అంది. "అదేమిటి?" అన్నాడు పెనిమటి. "పానకమే గడగడా సగానికి సగం తాగేసిన మహానుభావుడు ఆ పానకాలస్వామి, మీరూరికే పొగడే నాయొక్క అధర సుధారసంలో సగం, ఆనాడు పీల్చేసి వుండడంటారా?" అంది. మొగుడు వెంటనే ఆమెను పొదివికొని తన

లోకి తీసికొని "చూడు! ఎప్పటికప్పుడూ రే నీయొక్క అధర సుధా రసంలోంచి సగం తీసుకు సగం మిగల్చటమనేది ఎలా జరిగి వుంటుందని నీయూహ?" అని చొక్కిపోయి ఆ మాణిక్యంయొక్క మాణిక్యంలాంటి దిగు పెదవిని గట్టిగా కొరికి విడిచిపెట్టాడు.———

*—అద్దము ముందుచూచుకొని యయ్యువతీమణి—మీరుగాన నీపద్ధతి నొవ్వ ముద్దిడిరి, వద్దొకా యింద్రియ నిగ్రహంబు? సంసిద్ధము సేసి ముందె డగ ! జేకొని త్రావెనె దైవమైనదా! హద్దును పద్దులేక?" యని యయ్యధరమ్మొ నివాళి ద్రిప్పెబో !

రచన	స్ఫురణ	తొలిప్రకటనము
22—2—1937	మంగళగిరికొండ	"విజయలక్ష్మి"లో